

Briuselis, 2023 04 27
SWD(2023) 125 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

[...]

pridedamas prie

**Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento
dėl esminių standartų patentų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1001**

{COM(2023) 232 final} - {SEC(2023) 174 final} - {SWD(2023) 123 final} -
{SWD(2023) 124 final}

Santraukos lentelė
Pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo sukuriamas esminių standartų patentų registras, patentų esmingumo vertinimo sistema, FRAND ginčų sprendimo mechanizmas ir bendro autorinio atlyginimo už standartą <i>ex ante</i> nustatymo procesas, poveikio vertinimas.
A. Būtinybė imtis veiksmų
Kodėl? Kokia problema sprendžiama?
Esminiai standartų patentai (ESP) yra patentai, kuriais saugomos pramonės standartui atitikti būtinos technologijos. Tokie standartai yra, pavyzdžiui, ryšių standartai (pvz., 3G, 4G, 5G, „Wi-Fi“, NFC), garso / vaizdo glaudinimo ir išskleidimo standartai (MPEG, HEVC), taip pat standartizuotos duomenų saugojimo ir keitimosi duomenimis technologijos (CD ir DVD), nuotraukų formatai (JPEG) ir namų garso ir vaizdo technologijų sąveika (angl. <i>Home Audio/Video Interoperability, HAVi</i>). Praktiškai daugelis ryšių standartų yra susiję su visais prijungtais įrenginiais, įskaitant telefonus, išmaniuosius televizorius, susietuosius automobilius, išmaniuosius skaitiklius ir mokėjimo mobiliuoju telefonu terminalus. Įvairiems produktams taikomi ir kiti standartai. Visus šiuos standartus (visų pirma ryšio) apimančių ESP pritaikomumas didės plintant daiktų internetui, taip pat įgyvendinant daugybę iniciatyvų, kuriomis siekiama žaliosios pertvarkos (pvz., energijos taupymo). ESP yra esminiai todėl, kad produktuose turi būti naudojamas (įgyvendinamas) patentuotas išradimas, kad produktai atitiktų techninį standartą. Todėl ESP savininkas turi privilegijuotą rinkos galią, palyginti su standartizuotos technologijos įgyvendintoju, nes alternatyvos jų ESP naudojimui nėra. Nors kai kurioms funkcijoms (pvz., vaizdo įrašams) gali būti taikomi skirtingi standartai, tam tikriems plačiai naudojamiems standartams (ypač korinio ryšio, pvz., 4G, 5G) alternatyvos nėra. Siekiant apriboti piktnaudžiavimą šia galia arba užkirsti jam kelią, standartų nustatymo organizacija, kurios narės yra įmonės ir kuriai jos deklaruoja savo ESP, reikalauja, kad įmonės įsipareigotų įgyvendintojams licencijuoti savo ESP sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis (angl. <i>Fair, Reasonable and Non-discriminatory, FRAND</i>) sąlygomis. Išskyrus šį bendrą įsipareigojimą, nėra ES teisės aktų, kuriais būtų reglamentuojamas konkrečiai ESP licencijavimas. Rengdama šią iniciatyvą Komisija surinko daug informacijos iš suinteresuotųjų šalių, įskaitant MVL, iš kurių paaiškėjo, kad ESP licencijavimo procesas nėra efektyvus ir jam reikia daugiau skaidrumo bei struktūros. Su ESP licencijavimu susiję klausimai taip pat nuolat keliama konkurencijos institucijoms, įskaitant Europos Komisijos Konkurencijos generalinį direktoratą. Kai kurie pagrindiniai susirūpinimą keliantys klausimai yra didelės licencijavimo sandorių išlaidos ir netikrumas dėl ESP autorinio atlyginimo naštos. Dėl nepakankamos informacijos įgyvendintojai negali pakankamai iš anksto įvertinti, kokią įtaką ESP turės jiems, kad planuodami savo produktų verslą galėtų atsižvelgti į licencijavimo išlaidas. Kita vertus, ESP savininkai skundžiasi ilgomis ir brangiomis derybomis, ypač su stambiais įgyvendintojais. Buvo nustatytos šios konkrečios minėtų problemų priežastys: pirma, informacijos apie tai, kam priklauso ESP, yra nedaug ir neaišku, ar visi patentai, kurių licenciją norima gauti, iš tikrųjų yra būtini (esminiai) standartui įgyvendinti. Antra, yra labai mažai informacijos apie ESP licencijos mokesčius (FRAND autorinį atlyginimą), todėl mažai patirties ar išteklių turintiems arba visiškai jų neturintiems įgyvendintojams neįmanoma įvertinti ESP savininko autorinio atlyginimo reikalavimo pagrįstumo. Galiausiai ginčai dėl licencijų gali ilgai užtrukti ir brangiai kainuoti. Todėl vien draudimo grėsmė (dėl kurios sustabdoma įtariamai reikalavimus pažeidžiančių produktų gamyba) ir ilgos ir brangios teismo procedūros tikimybė

gali sukelti spaudimą įgyvendintojams, ypač MVĮ, sutikti su licencijos įkainiais, kurie gali nebūti sąžiningi, pagrįsti ir nediskriminaciniai. ESP savininkams norint siekti sprendimo teismuose taip pat reikia daug išteklių ir ypač laiko, per kurį negaunamos pajamos iš autorinio atlyginimo.

Licencijavimo pajamų rinka yra reikšminga. Apskaičiuota, kad 2015 m. vien tik korinio ryšio standartų rinka visame pasaulyje sudarė maždaug 18 mlrd. USD. Darant prielaidą, kad ES įmonės moka proporcingą ES BVP dalį, ES įgyvendintojai kasmet sumoka ne mažiau kaip 3 mlrd. EUR autorinių atlyginimų. Pasaulyje yra apie 261 aktyvus ESP licencijos išdavėjas, 31 iš jų įsikūręs ES (pagrindiniai rinkos dalyviai yra „Nokia“, „Ericsson“, „Phillips“ ir „Siemens“), kurie turi apie 15 % pasaulinių ESP. Apskaičiuota, kad potencialių įgyvendintojų skaičius ES yra 3 800.

Ko siekiama šia iniciatyva?

Šia iniciatyva siekiama: i) užtikrinti, kad galutiniai naudotojai, įskaitant mažąsias įmones ir ES vartotojus, gautų naudos iš naujausiomis standartizuotomis technologijomis pagrįstų produktų, parduodamų už pagrįstas kainas; ii) padaryti ES patrauklia vieta inovacijoms ir standartų kūrimui (taip pat pasauliniams dalyviams) ir iii) užtikrinti, kad ES ESP savininkai ir įgyvendintojai kurtų inovacijas ES, gamintų ir parduotų produktus ES ir būtų konkurencingi ES nepriklausančiose pasaulinėse rinkose.

Siekiant šio rezultato, iniciatyvos tikslas yra supaprastinti ESP licencijavimo derybas ir sumažinti sandorių išlaidas tiek ESP savininkams, tiek įgyvendintojams: i) suteikiant daugiau aiškumo, kam priklauso ESP ir kurie ESP iš tikrųjų yra esminiai; ii) suteikiant daugiau aiškumo dėl FRAND autorinio atlyginimo ir kitų sąlygų ir iii) supaprastinant ESP ginčų sprendimą.

Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?

Tikimasi, kad ES lygmens veiksmais bus sutaupyta išlaidų suinteresuotosioms šalims – ESP savininkams, įgyvendintojams ir valstybėms narėms. Pavyzdžiui, būtų vienas ESP registras, vienas esmingumo patikrinimas vienai patentų šeimai, viena bendra tokių patikrinimų metodika ir supaprastintas bei skaidrus taikinimo procesas sąžiningų, pagrįstų ir nediskriminacinių sprendimų tikslais. ESP savininkai ir įgyvendintojai neturėtų patirti tų pačių išlaidų kiekvienoje ES valstybėje narėje, kaip tai būtų priimant sprendimus nacionaliniu lygmeniu, ypač kai dauguma standartų yra regioniniai arba pasauliniai.

B. Sprendimai

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvaistytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Politikos galimybės pasižymi skirtingu pokyčių lygiu, kiekviena galimybė papildo ankstesnę naujais elementais.

- 0 galimybė. **Politika nekeičiama.**
- 1 galimybė. **Savanoriškos gairės.** Bus nustatytos neprivalomos ESP licencijavimo gairės. EUIPO¹ įsteigtas ESP kompetencijos centras teiktų nemokamas konsultacijas MVĮ dėl derybų dėl licencijavimo (įskaitant mokymus) ir stebėtų ESP rinką, vykdytų ESP licencijavimo tyrimus ir skatintų alternatyvų ginčų sprendimą.
- 2 galimybė. **ESP registras su esmingumo patikrinimais.** ESP savininkai, siekiantys

¹Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba.

licencijuoti savo ESP už autorinį atlyginimą ir užtikrinti jų teises ES, turėtų užregistruoti savo patentus ESP registre. Siekiant kontroliuoti registro kokybę, esmingumo patikrinimus vykdytų nepriklausomas vertintojas pagal Komisijos ES lygmeniu nustatytą metodiką ir EUIPO administruojamą sistemą. Antrinės galimybės yra i) tikrinti visus užregistruotus patentus arba ii) tikrinti nedidelį patentų, kuriuos iš anksto parenka ESP savininkai ar įgyvendintojai, skaičių ir atsitiktinę kiekvieno ESP savininko užregistruotų patentų imtį.

- 3 galimybė. **ESP registras taikant esmingumo patikrinimus ir taikinimo procedūrą.** Prieš pradėdamos bylinėtis ESP licencijavimo ginčo šalys turėtų atlikti privalomą taikinimo procesą (su tam tikromis išimtimis). Nepriklausomas taikintojas siektų padėti šalims susitarti dėl abiem pusėms priimtinių licencijavimo sąlygų. Proceso pabaigoje taikintojas pateiks neprivalomą ataskaitą su rekomendacijomis dėl FRAND įkainio (su konfidencialia ir nekonfidencialia dalimi).
- 4 galimybė. **Bendras ESP autorinis atlyginimas.** Būtų sukurti procesai, pagal kuriuos nustatomas bendras autorinis atlyginimas (t. y. bendra maksimali kaina) už standarto naudojimą prieš jo paskelbimą arba netrukus po to. Iš ESP savininkų būtų tikimasi, kad tokiam autoriniam atlyginimui jie pritars (galimai su nepriklausomo tarpininko iš kompetencijos centro pagalba). Be to, tiek įgyvendintojai, tiek ESP savininkai galėtų prašyti ekspertų nuomonės dėl bendro autorinio atlyginimo – šio proceso metu visos suinteresuotosios šalys galėtų pateikti savo nuomonę. Galiausiai bendras autorinis atlyginimas galėtų būti nustatytas per taikinimą. Šis bendras autorinis atlyginimas nebūtų privalomas ir būtų skelbiamas ESP registre.
- 5 galimybė. **ESP tarpuskaitos namai.** Sukuriama vieno langelio principu veikianti įstaiga, kurioje įgyvendintojai gali įsigyti ESP licencijų perduodami bendrą autorinį atlyginimą kompetencijos centrui. ESP savininkai turėtų informuoti centrą, kaip tarp jų paskirstyti bendrą autorinį atlyginimą, – to nepadarę jie negalėtų pasiimti autorinio atlyginimo. Jie taip pat turėtų pasirašyti licencijos sutartis su bet kuriuo įgyvendintoju, kuris duoda įnašą. Visi autoriniai atlyginimai, kurių ESP savininkai nepasiima per vienus metus nuo jų įnešimo, būtų gražinti įgyvendintojams.

Visų galimybių atveju kompetencijos centras imtų mokesčius už savo veiklos ir susijusių išorės ekspertų (esmingumo vertintojų ir taikintojų) veiklos išlaidas.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Šios galimybės parengtos išsamiai išanalizavus esamą literatūrą, įskaitant ESP ekspertų grupės ir pramonės indėlį per internetinių seminarų serijas. Jos buvo aptartos su atitinkamą patirtį turinčiais specialistais. Daugumą galimybių galima palyginti su ESP ekspertų grupės pasiūlymais, kuriems jos nariai labai pritarė. Be to, per viešas konsultacijas išsakytas tvirtas pritarimas, kad reikia daugiau viešos informacijos apie ESP ir FRAND autorinį atlyginimą, taip pat bendrą autorinį atlyginimą (tam ypač pritarė ESP įgyvendintojai). Apie 53 % respondentų manė, kad arbitražas yra naudingas, o apie 35 % – kad naudingas yra tarpininkavimas. Respondentai pažymėjo, kad šios priemonės nėra pakankamai naudojamos, visų pirma todėl, kad jos yra konfidencialios. Siūlomu taikinimo (FRAND nustatymo) procesu sprendžiami esamų mechanizmų trūkumai. MVĮ ypač atkreipė dėmesį į tai, kad joms trūksta išteklių derėtis su ESP savininkais, o tai rodo, kad jos pritaria visoms priemonėms, kuriomis mažinamos jų sandorių išlaidos.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Tinkamiausia yra 4 galimybė. Pasirinkus šią galimybę sumažinama ESP savininko ir

įgyvendintojo informacinė asimetrija, nes pastarajam pateikiama informacija apie tai, kas yra atitinkami ESP savininkai, kiek ESP jie yra užsiregistravę registre, koks yra jų esmingumo rodiklis (gaunamas iš reprezentatyvios atsitiktinės visų registruotų ESP imties) ir kokios yra galimos (arba maksimalios) bendros išlaidos naudojant standartizuotas technologijas (bendras autorinis atlyginimas). Ikiteisminis privalomas taikinimas gali sumažinti ESP ginčų sprendimo išlaidas iki maždaug 1/8, nes taikintojas padės abiem šalims pasiekti susitarimą. Kompetencijos centras teiks objektyvią informaciją, gaires ir pagalbą MVĮ dėl ESP ir ESP licencijavimo. Nauda ir išlaidos nurodytos toliau pateiktoje lentelėje.

1 lentelė. Vidutinės apytikslės metinės tinkamiausios galimybės išlaidos ir nauda pagal susijusią šalį ir regioną (mln. EUR).

		ES	Ne ES	Iš viso
ESP įgyvendintojai	Išlaidos	-0,77	-0,77	-1,5
	Nauda	12,89	13,03	25,9
	Neto	12,11	12,26*	24,4
ESP savininkai	Išlaidos	-8,13	-46,04	-54,2
	Nauda	3,79	21,50	25,3
	Neto	-4,33	-24,54	-28,9
Tarpinė suma (grynasis poveikis įgyvendintojams ir savininkams)		7,8	-12,3	-4,5
EPT / NPO nauda		29,0		29,0
Visa grynoji nauda		36,8	-12,3	24,5

*Susiję su ES nepriklausančių šalių įgyvendintojais, turinčiais antrines įmones ES.

Pastaba. skaičiai suapvalinti, tai gali turėti įtakos bendroms sumoms.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Didžiąją dalį tinkamiausios galimybės išlaidų padengtų ESP savininkai, daugiausia iš ES nepriklausančių šalių. Šias išlaidas daugiausia sudaro ESP registracijos mokestis ir atlyginimas esmingumo vertintojams. Be to, dėl netiesioginio galimybės poveikio yra neaiškių išlaidų – tai gali paskatinti patentavimo veiklą ir taip padidinti patentų išlaikymo išlaidas.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms?

Palyginti nedaug ES įsisteigusių ESP savininkų yra MVĮ (vienženklis skaičius). ESP MVĮ savininkai šiuo metu neturi išteklų, kad galėtų veiksmingai licencijuoti savo ESP. Registras jų ESP portfeliams suteiktų matomumo ir teigiamo įvertinimo, bendras autorinis atlyginimas padėtų pateisinti jų reikalaujamą autorinį atlyginimą, o FRAND nustatymo (taikinimo) procedūra suteiktų jiems galimybę siekti licencijavimo nepradedant brangaus bylinėjimosi (žr. 3 etapo paaiškinimą). ESP MVĮ savininkai taip pat turėtų naudos iš sumažintų mokesčių.

Apie 85 % iš nustatytų 3 800 potencialių ESP įgyvendintojų yra MVĮ. Novatoriškos MVĮ jau kuria įvairius sprendimus, kuriems naudojami tokie standartai kaip korinis ryšys, „Wi-Fi“ ir NFC. Todėl tokioms MVĮ yra aktualus klausimas, kaip licencijuoti šias technologijas. Šia iniciatyva sprendžiamos svarbios problemos, su kuriomis MVĮ susiduria per ESP derybas arba verslo planavimą, kaip antai ESP portfelių dydis, bendras autorinis atlyginimas ir FRAND nustatymas. Be to, šia iniciatyva siūloma MVĮ įgyvendintojams sumažinti mokesčius už kompetencijos centro paslaugų naudojimą ir teikti nemokamas konsultacijas ESP klausimais.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Ne. Numatoma sistema bus finansuojama iš EUIPO surinktų mokesčių už registraciją, esmingumo patikrinimus, prieigą prie jos išteklių ir taikinimą.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?
Kito didelio poveikio nesitikima.
D. Tolesni veiksmai
Kada politika bus persvarstoma?
Pirmas įvertinimas turėtų būti atliktas praėjus penkeriems metams nuo reglamento įsigaliojimo datos.